

ΔΗΔ11

**ΒΑΣΙΚΕΣ
ΑΡΧΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ**

DHD11-LESSON 2

Eclass4u

The Best Choice For You

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ 17- ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ-

[100M ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΜΕΤΡΟ «ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ»]

ΤΗΛ. 210-5711484 & ΚΙΝ.: 6970401981

EMAIL: grammateia.eclass4u@gmail.com

WEB: www.eclass4u.gr SOCIAL MEDIA:

1. Δίκαιο

Σύνολο κανόνων και αρχών που ρυθμίζουν με τρόπο υποχρεωτικό, εξαναγκαστικό και ετερόνομο τη συμπεριφορά των ανθρώπων.

Χαρακτηριστικά του δικαίου:

- **κανονιστικός** χαρακτήρας
- **ρυθμιστικός** χαρακτήρας
- **υποχρεωτικός** και **εξαναγκαστικός** χαρακτήρας
- **ετερόνομος** χαρακτήρας: δεν προέρχεται από την ιδιωτική βούληση από την κρατική εξουσία

Είναι **θετό** δίκαιο – η νομική ισχύς του εξαρτάται από την τυπική (από τη δημοσίευσή τους στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως) και ουσιαστική (ξεκινά δέκα ημέρες μετά την δημοσίευση στο ΦΕΚ) ισχύ του. Οι κανόνες δικαίου αποτελούν μαζί με τις αρχές του δικαίου την έννομη τάξη.

Ο κανόνας δικαίου περιέχει **πραγματικό** (σύνολο των προϋποθέσεων και των πραγματικών περιστατικών) και **έννομη συνέπεια (κύρωση)**, ο οποίος απαγορεύει, επιτάσσει, ή επιτρέπει μια συμπεριφορά, ή αναφέρεται σε μία υποθετική κατάσταση.

Περιεχόμενο του κανόνα δικαίου: α) **γενικό**, η ρύθμιση δηλαδή που θέτει ο κανόνας αφορά ένα σύνολο προσώπων όχι εκ των προτέρων προσδιορισμένα.

β) **αφηρημένο**, όταν η ρύθμιση που περιέχεται στον κανόνα δικαίου είναι διατυπωμένη κατά τρόπο ώστε να υπάγεται σε αυτή ομάδα περιπτώσεων της κοινωνίας με κοινά χαρακτηριστικά και όχι συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Βασικές Αρχές Δημοσίου Δικαίου

Οι κανόνες δικαίου παράγονται, έχουν δηλαδή τον γενεσιουργό λόγο τους στις πηγές του δικαίου.

Οι κανόνες δικαίου που περιέχονται στις πηγές δικαίου είναι είτε **οργανικοί**, όταν δηλαδή οδηγούν στην παραγωγή άλλων κανόνων δικαίου, τους οποίους νομιμοποιούν και θεμελιώνουν, είτε **ουσιαστικοί**, ρυθμίζουν δηλαδή την ανθρώπινη συμπεριφορά.

Διάκριση του Εσωτερικού Δικαίου σε:

α) δημόσιο: περιέχει τους κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν την σχέση του κράτους – δημόσιας διοίκησης με τον πολίτη. Έχουν δεσμευτικό και καταναγκαστικό χαρακτήρα.

β) ιδιωτικό: το σύνολο κανόνων που ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών. Οι κανόνες αυτοί έχουν ενδοτικό χαρακτήρα, μπορούν δηλαδή να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης.

2. Εφαρμογή του κανόνα δικαίου

Γίνεται από τον δικαστή → έκδοση δικαστικής απόφασης

Περιεχόμενο δικαστικής απόφασης: αιτιολογία – εφαρμοστέοι κανόνες δικαίου, έλεγχος της αλήθειας των πραγματικών περιστατικών και η δικαιοδοτική κρίση σχετικά με την επέλευση και ισχύ ορισμένης έννομης συνέπειας.

3. Ειδικές περιπτώσεις κανόνων δικαίου

α) Τεκμήριο δικαίου. Όταν ένας κανόνας δικαίου, προκειμένου να διευκολυνθεί η απόδειξη ενός δυσαπόδεικτου γεγονότος, συνάγει ένα συμπέρασμα ως προς αυτό από ένα άλλο γεγονός, που είναι βέβαιο ή αποδεδειγμένο, καλείται τεκμήριο.

β) Πλάσμα δικαίου: αφορά τους κανόνες που αποδέχονται ότι συντρέχει κάτι που στην πραγματικότητα δεν συμβαίνει. π.χ. το άρθρο 36 ΑΚ για το κυοφορούμενο το οποίο θεωρείται υποκείμενο δικαιωμάτων , εφόσον γεννηθεί ζωντανό.

Eclass4u

The Best Choice For You

Αρχές δικαίου ≠ Κανόνες δικαίου

Οι αρχές του δικαίου συμβάλλουν στην θέσπιση και στην ερμηνεία του δικαίου, στην ορθή εφαρμογή αυτού και αποτελούν τη βάση για την θέσπιση νέων κανόνων δικαίου.

Ενδεικτικά: δημοκρατική αρχή, η αρχή της αξίας του ανθρώπου, η αρχή της αναλογικότητας, η αρχή της ισότητας, η αρχή της νομιμότητας.

Ερμηνεία του δικαίου: είναι ο σωστός νομικός χαρακτηρισμός του περιεχομένου του κανόνα δικαίου. Γίνεται από τα δικαστήρια (με τη μορφή νομολογίας), από τη νομική θεωρία (μελέτες, συγγράμματα) και από τους νομικούς - δικηγόρους.

μέθοδοι ερμηνείας ≠ αυθεντική ερμηνεία των νόμων

Η αυθεντική ερμηνεία των νόμων γίνεται από την Βουλή (άρθρο 77 Σ).

Μέθοδοι ερμηνείας

α) γραμματική ερμηνεία: αναζητά το **πραγματικό νόημα** ενός κανόνα δικαίου εκκινώντας από τη λεκτική, γραμματική του διατύπωση.

β) ιστορική ερμηνεία: αναζητά την **αρχική βούληση του νομοθέτη** προσφεύγοντας στις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου, π.χ. η αιτιολογική έκθεση του νόμου ή τα πρακτικά των σχετικών συζητήσεων στη Βουλή.

4. Μέθοδοι ερμηνείας

γ) συστηματική ερμηνεία: στοχεύει στην ενοποιημένη και εναρμονισμένη ερμηνεία του δικαίου.

δ) τελολογική ερμηνεία: για την ανεύρεση του νοήματος ενός κανόνα δικαίου αναζητά πρώτα τον **σκοπό** που επιδιώκει ο κανόνας δικαίου.

ε) συγκριτική ερμηνεία: μεταφέρει από άλλες έννομες τάξεις λύσεις σε όμοια νομικά προβλήματα.

5. Κενό δικαίου → αφορά αρρύθμιστες περιπτώσεις

Στην περίπτωση του κενού δικαίου η πλήρωση αυτού γίνεται είτε με την **αναλογική εφαρμογή ενός αντίστοιχου κανόνα δικαίου**, είτε με **αναγωγή στις θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης**.

6. Ερμηνεία συνταγματικού δικαίου

Πέραν των κλασικών μεθόδων ερμηνείας θα πρέπει να γίνεται αναγωγή και σε ορισμένα τεκμήρια και αρχές, που διευκολύνουν την ερμηνεία του συνταγματικού δικαίου. Ειδικότερα:

α) αρχή της ενότητας του Συντάγματος - αρχή της τυπικής ισοδυναμίας των συνταγματικών διατάξεων - αρχή της πρακτικής αρμονίας κατά την ερμηνεία τους.

β) *Τεκμήριο συνταγματικότητας του νόμου*: σε περίπτωση αμφιβολίας ο νόμος θα πρέπει να κρίνεται ως σύμφωνος με το Σύνταγμα.

Eclass4u

The Best Choice For You

Σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία του νόμου: όπου υπάρχουν περισσότερες και εξίσου υποστηρίξιμες εκδοχές ως προς το νόημα μιας νομοθετικής διάταξης, θα πρέπει να επιλέγεται ως ορθή εκείνη κατά την οποία ο νόμος εναρμονίζεται προς το Σύνταγμα.

«*in dubio pro libertate*»: όπου υφίσταται αμφιβολία ως προς τη συνταγματικότητα του νόμου που περιορίζει ένα ατομικό δικαίωμα, συνταγματικά κατοχυρωμένο, τη διαφύλαξη μιας ατομικής ελευθερίας στον πυρήνα της.

Eclass4u

The Best Choice For You

7. Πηγές του δικαίου: κανόνες και αρχές του δικαίου

- Σύνταγμα
- Διεθνές Δίκαιο-Δίκαιο της ΕΕ–Διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Κανονισμός Βουλής – έθιμο – Προεδρικά Διατάγματα –
- Τυπικός νόμος
- Ουσιαστικός νόμος - Κανονιστικές πράξεις της διοίκησης
- Πράξεις νομοθετικού περιεχομένου
- Νομολογία Δικαστηρίων (*έμμεση πηγή δικαίου*)

Eclass4u

The Best Choice For You

8. Σύνταγμα

θεμελιώδης νόμος του κράτους - ρυθμίζει την οργάνωση του κράτους και την κοινωνική συμβίωση των πολιτών, μέσα από τις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες απορρέουν από την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους.

9. Λειτουργίες Συντάγματος:

α) **οργανωτική**: οργανώνει την κρατική εξουσία, προβλέπει τα όργανα αυτής (Βουλή, Υπουργικό Συμβούλιο), τις διαδικασίες συγκρότησης και λειτουργίας τους και τις μεταξύ τους σχέσεις.

β) **εγγυητική**: κατοχύρωση των συνταγματικών δικαιωμάτων, τα οποία εγγυώνται την προστασία του πολίτη έναντι της κρατικής εξουσίας και έναντι των ιδιωτών.

Eclass4u

The Best Choice For You

γ) **νομιμοποιητική**: εξασφαλίζει τη νομιμοποίηση της κρατικής εξουσίας ως προς την άσκηση των καθηκόντων της και την επίλυση των διαφορών μεταξύ εξουσίας και πολιτών.

δ) **συμβολική ή ενοποιητική**: το Σύνταγμα αποτελεί σύμβολο του κράτους και της έννομης τάξης ενώ διασφαλίζει την πολιτική ενότητα.

10. Διακρίσεις του Συντάγματος:

α) **γραπτό** (κατοχυρωμένο και κωδικοποιημένο σε ενιαίο κείμενο), το οποίο έχει τυπικό και αυστηρό χαρακτήρα και συνεπώς υπεροχή έναντι των κοινών νόμων, και **άγραφο**, το οποίο προκύπτει μέσα από αρχές, που έχουν κατοχυρωθεί από το συνταγματικό έθιμο ή τη συνταγματική πρακτική και το οποίο μπορεί να τροποποιηθεί ακόμη και με κοινό νόμο. (Σύνταγμα της Μεγάλης Βρετανίας).

Eclass4u

The Best Choice For You

β) Ουσιαστικό Σύνταγμα: σύνολο κανόνων που ασχέτως του τρόπου θέσπισής τους ή και της μορφής τους *ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την οργάνωση της κρατικής εξουσίας και τη ρύθμιση της κοινωνικής συμβίωσης*. Δηλαδή οι νόμοι που ρυθμίζουν τέτοια θέματα (π.χ. ο εκλογικός νόμος), και οι διεθνείς συμβάσεις οι οποίες κατοχυρώνουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη (π.χ. Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου). Όλες οι πηγές δικαίου Εστιάζει στο περιεχόμενο των διατάξεων.

Τυπικό Σύνταγμα: είναι το **γραπτό** και **αυστηρό** Σύνταγμα εστιάζει στη μορφή των διατάξεων. Κύρια χαρακτηριστικά:

α) αποτυπώνεται σε ένα γραπτό ενιαίο κείμενο

Eclass4u

The Best Choice For You

β) αναθεωρείται με ειδική διαδικασία διαφορετική από τη συνήθη διαδικασία θέσπισης των νόμων και συνεπώς διαθέτει αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των κοινών νόμων.

Χαρακτηριστικά ελληνικού Συντάγματος: γραπτό – τυπικό – αυστηρό

γ) ήπιο και αυστηρό

Ήπιο: το Σύνταγμα του οποίου οι κανόνες τροποποιούνται με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία παραγωγής νόμων. Είναι κυρίως το άγραφο ή εθιμικό, και διαθέτει τυπική ισχύ, ισοδύναμη των κοινών νόμων. Μπορεί να καταργηθεί ρητά ή και σιωπηρά από απλό νόμο.

Eclass4u

The Best Choice For You

Αυστηρό: το Σύνταγμα του οποίου οι κανόνες τροποποιούνται μόνον από ειδικό όργανο και με ειδική διαδικασία, την οποία προβλέπει το ίδιο.

***Το Σύνταγμα είναι **ανώτερο των κοινών νόμων** και η αυστηρότητά του έχει ως συνέπεια τον έλεγχο συνταγματικότητας της κοινής νομοθεσίας.

Αναθεώρηση: προβλέπεται από το άρθρο 110 με ειδική διαδικασία (με τη συνεργασία της προτείνουσας και της αναθεωρητικής Βουλής) και από ειδικό όργανο (Βουλή).

Απαγορεύεται η αναθεώρηση (άρθρο 110§1 Σ):

- της μορφής και της βάσης του πολιτεύματός ως Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.
- του άρθρου 2 §1 Σ που καθιερώνει την προστασία της αξίας του ανθρώπου.

Eclass4u

The Best Choice For You

- του άρθρου 4 §§ 1, 4, 7 Σ, που προστατεύει την αρχή της ισότητας και απαγορεύει την κατοχή τίτλων ευγενείας.
- του άρθρου 5 §§ 1 και 3 Σ, όπου κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου.
- του άρθρου 13 §§ 1 Σ, όπου κατοχυρώνεται η προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας.
- του άρθρου 26, όπου κατοχυρώνεται η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών.

11. Αναθεώρηση Συντάγματος:

Ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Βουλής. Η διαδικασία περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

α) **απόφαση της Βουλής** για την ανάγκη αναθεώρησης συγκεκριμένων διατάξεων, ειδικά αιτιολογημένης, ύστερα από πρόταση 50 τουλάχιστον βουλευτών, ληφθείσα με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των μελών της σε δύο ψηφοφορίες που απέχουν μεταξύ τους τουλάχιστον ένα μήνα.

β) η νέα Βουλή αποφασίζει για το περιεχόμενο των τροποποιούμενων διατάξεων.

⇒ Κάθε άλλη διαδικασία τροποποίησης, κατάργησης συνταγματικών διατάξεων ή προσθήκης νέων θεωρείται άρνηση ή προσβολή του αυστηρού και τυπικού του χαρακτήρα

12. Το διεθνές δίκαιο ως πηγή του συνταγματικού δικαίου

Νομοθετική θεμελίωση: το άρθρο 28 §1 Σ το οποίο ρητά ορίζει ότι :«Οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου».

***Διεθνείς συμβάσεις, το διεθνές εθιμικό δίκαιο και οι γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.Το διεθνές δίκαιο εφαρμόζεται στην εσωτερική έννομη τάξη εφόσον κυρωθεί με νόμο από τη Βουλή.